

25/6

OBETYDLIGT

LESTER PEARSON har utgivit några föreläsningar under titeln *Diplomacy in the nuclear age* (Harvard University Press). Om Pearson inte varit utrikesminister under många år och hedrats med Nobelpriset, hade sannolikt föredragen aldrig hållits och i varje fall inte blivit tryckta. Ty Pearson, som allmänt beskrives som en duglig minister och förhandlare, är obetydlig och ledsam som författare. Liksom i hans föregående skrift sägs en massa kloka eller åtminstone rimliga saker: Atlantpakten förstärkas, avspänning bör eftersträvas, varaktig fred är inte möjlig så länge diktaturena består. Men dels hänger tankarna inte bra ihop — såsom framgår av de givna exemplen —, dels är de formade med aldrig svikande trivialitet. Jag har ivrigt sökt efter någon synpunkt värd att framhåva eller kritisera, men förgäves.

HERBERT TINGSTEN

26/6 1959

Pressen och tsaren

I Ture Nermans artikel i går gavs intressanta uppgifter om Hjalmar Brantings och socialdemokraternas hållning till tsarbesöket i juni 1909. Branting betonade i tal och skrift sin och sitt partis avsky för besöket, men uppmanade samtidigt sina partivänner och presskolleger att under själva besöket avstå från offentliga demonstrationer och personliga smädelser; han synes ha påverkats av oro för att de svenska myndigheterna skulle inskrida mot sådana uttryck för en bred folklig opinion. Vad Nerma meddelat förtjänar att kompletteras både då det gäller den socialdemokratiska pressens och till andra partier anknutna tidningars uppträdande.

I sin interpellation den 18 maj 1909 angav Branting de huvudskäl mot besöket som sedan ständigt återkommer i tal och tidningar. "Den självhärskande ryska byråkratin är icke det ryska folket, utan tvärtom detta folks förtryckare, och mot den som gör sig till ett villigt redskap för detta förtryck måste våra känslor bli därefter... Gång efter annan har man brutit de mest bindande försäkringar att respektera rättens och folkfrihetens fundamentala bud... Mig synes uppenbart att den främste officiella representanten för en sådan sakernas ordning icke kan under några förhållanden vara en önskvärd gäst i ett fritt lands huvudstad." I det uttåg "Till Sveriges folk" som partistyrelsens verkställande utskott publicerade den 21 juni framhövdes socialdemokraternas klara och fasta hållning till skillnad från andra partiers. "Vi veta att samma åskådning, för vilken socialdemokratin hos oss ensam öppet gjort sig till tolk, i verkligheten delas i vida kretsar i vårt land även inom andra partier. Men där föredrar man att svepa sina intryck och meningar i den opportuna tystnadens slöja."

Angreppen mot det ryska enväldet och kritiken av tsarbesöket fortsatte i den socialdemokratiska pressen vid och efter tsarens ankomst. Social-Demokratens artiklar den 26 juni, besökets första dag, berörs av Nerma. Landsortstidningarna gick, ofta med hårdare formuleringar, på samma linje. "För var ärlig frihetsvän som bär namnet svensk är denna dag en förödmjukelsens och skammens dag... Då det officiella Sverige: dag hälsar tsaren välkommen, är det varje frisinnad tidnings plikt att öppet säga ifrån att denna hållning är ett gement hyckleri, för vilket folket står främmande" (Skånska Social-Demokraten). "Det är den svenska socialdemokratin som här varit tolk för det svenska folkets stora flertal. Den är det som hälsat tsaren från galgarnas land så som han bör hälsas av civiliserade nationer" (Ny Tid). "Officiellt emottagen med en yttre hövlighets hela kyla, av

det svenska folket hälsad med en indignation som tagit sig uttryck i socialdemokratiska protestmöten landet runt, landsteg i lördags Rysslands 'lille far' i vår huvudstad" (Arbetet).

Då socialdemokraterna talade om den borgerliga pressens tveksamma och otydliga hållning hade de till en viss grad rätt. Ofta uttryckte man sin ovilja mot tsardömet, men förklarade tillika att besöket kunde vara av värde för förbindelserna mellan de båda staterna. Detta gäller flera liberala tidningar. Det utmärkande för dessa tidningar är dock att besöket gav anledning till belysning och fördömande av enväldet och ofriheten i Ryssland. En ojämförligt vänligare ton möter i högerpressen. Svenska Dagbladet, Nya Dagligt Allehanda och Sydsvenska Dagbladet välkomnade gästerna i varma ordalag, blott i beslöjade fraser antydde den ryska absolutismen, och en realistisk, förstående bedömning av det ryska styret rekommenderades. "Måtte, medan hr Brantings meningsfränder sysslar med sina demonstrationer, den del av Sveriges allmänhet, som förfogar över de större bildningsmöjligheterna, bättre än förr betänka den solklara värneplikt som ålägger oss ett nitiskt arbete för grundlig kännedom om vad som rör sig inom det ryska folkets gränser, bland ett av statliga vedermodor tyngt folk" (Svenska Dagbladet).

Femtio år efter tsaren kommer Chrustjev. De hårda ord som 1909 riktades mot tsarväldet är än mer tillämpliga på den nuvarande ryska regimen. Ofriheten i Ryssland är mera total 1959 än 1909; den ryske diktatorn är den reelle ledaren av ett svenskt parti som begagnar friheten i Sverige för att förbereda ett ryskt förtryck. Men i dag är det en socialdemokratisk regering som inbjuder och välkomnar, och den socialdemokratiska pressen intar den "officiella" hållning som var högerpressens för femtio år sedan. Orsaken till omkastningen är uppenbar; socialdemokratin vid makten är helt annan än den oppositionella och kämpande socialdemokratin. Vad man dock vågar önska är att Brantings meningar så långt möjligt följs av press och opinion i dagens Sverige. Demonstrationer är värdelösa eller riskabla, glädjeyttringar falska. Hyckleri kan vid de officiella arrangemangen inte undgå; de svenska värdarna avskyr Chrustjev men måste verka vänliga; Chrustjev, mera tränad i lögn och bedrägeri, kommer at. spela med. Det officiella hyckleriet borde dock inskränkas till det vid dylika besök oundgängliga, och de som inte av sin ställning är hindrade att vara hederliga, framför allt pressen, borde genom uppriktighet motverka besökets utnyttjande i den ryska propagandans tjänst.